

พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่น
ทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย*
BUDDHIST INTEGRATION FOR CHILDREN AND YOUTHS AT REMOTE AREAS
DEVELOPMENT PROJECT OF PHRA PARIYATTI DHAMMA FORMAL
EDUCATION SCHOOLS IN CHIANG RAI PROVINCE

พระครูสมุทรธานการ ธนกรโร (สบหนอง), เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, สุรพล สุธะพรหม
Phrakhrusamu Thanakarn Thanakro (Sobnong), Kiattisak Suklueang, Surapon Suyaprom
วัดเจ็ดยอด เชียงราย

Wat Jed Yod, Chiang Rai Province
Corresponding Author E-mail: Thanakarn3578@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 62 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า 1. ปัจจัยการบริหาร มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$) 2. หลักอทิบาท 4 มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$) 3. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการบริหาร (X_1) หลักอทิบาท 4 (X_2) มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็ก

*Received August 16, 2024; Revised October 14, 2024; Accepted October 28, 2024

และเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัด เชียงราย (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. รูปแบบการบริหารจัดการโครงการ พัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า มีการประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1. ด้านวิริยะ บริหารงาน ด้วยความเพียรพยายาม 2. ด้านวิมังสา : บริหารงานด้วยการไตร่ตรอง 3. ด้านฉันทะ : บริหารงานด้วยความพอใจ 4. ด้านจิตตะ : บริหารงานด้วยความคิดจิตฝักใฝ่

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การบริหารจัดการ; โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

This research article aimed to: 1. Study the children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in Chiang Rai Province and 2. to study the factors affecting the children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in Chiang rai province and 3. to propose a model for the children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in Chiang rai province, conducted by the mixed methods. The qualitative research and data were collected by in-depth interviewing 18 key informants and analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research, data were collected from 62 samples with questionnaires, and data analysis was conducted using statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and simple regression analysis.

The research results were as follows: 1. The management of children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in Chiang Rai province were at a high level ($\bar{X}=3.72$). 2. The factors affecting the management of the children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in Chiang rai province were found to be: 1. Management factors had an overall mean at a high level ($\bar{X}=3.69$), 2. The principle of the Four Iddhipāda had an overall mean at a high level ($\bar{X}=3.66$), 3. Hypothesis testing results showed that management factors (X_1) and the principle of the Four

Iddhipāda (X_2) significantly influenced the management of children's and youth's development projects in remote areas of Phra Pariyatti Dhamma Formal Education Schools in Chiang Rai Province (Y) at the 0.01 significant level. 3. The management model for the Children and Youths at Remote Areas Development Project of Phra Pariyatti Dhamma Formal Education Schools in Chiang Rai Province applied the principle of the Four Iddhipāda as follows: 1. Viriya: managing with perseverance 2. Vimamsa: managing with reflection 3. Chanda: managing with satisfaction 4. Citta: managing with focused thoughts and dedication.

Keywords: Buddhist Integration; Management; Phra Pariyatti Dhamma Schools

บทนำ

ด้วยสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ปัจจุบันเด็กไทยจำนวนมากถูกสังคมแบบใหม่หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมจิตวิญญาณใหม่แก่เด็กไทยไม่น้อยกว่า 20 ปีที่ผ่านมา และยิ่งรุนแรงมากขึ้น ปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นมา เช่น ปัญหายาเสพติด วัตถุอันตรายรุนแรงในพฤติกรรมและอารมณ์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่คนในสังคมต้องร่วมกันแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชน จำเป็นต้องสร้างพลังชุมชนให้กลับมาเข้มแข็ง มีศักยภาพ เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชนจากปัญหาดังกล่าว รวมทั้งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีสุขภาพกายและจิตดี มีสติปัญญาเข้มแข็ง เติบโตเป็นประโยชน์ต่อสังคม

อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพต้องมีความเข้าใจในปัจจัยหลายด้าน ทั้งด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ความต้องการของเด็กและเยาวชน ความสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่และเติบโตในถิ่นทุรกันดาร พื้นที่สูง หรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนทั่วไป จำเป็นต้องให้ความสำคัญ เพื่อทำให้การเข้าไปพัฒนาไม่ไปทำลายโครงสร้างวัฒนธรรมเดิมหรือเปลี่ยนแปลงใด ๆ จนก่อให้เกิดความรู้สึกถึงการถูกรุกรานอันจะส่งผลให้เกิดการต่อต้านในที่สุด แต่ถึงกระนั้น การปรากฏขึ้นของปัญหาต่าง ๆ ที่ถูกสะสมมาอย่างยาวนาน เช่น ชี้นำพฤติกรรมความรุนแรง สื่อบริการทางเพศ ยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุม จึงเป็นพฤติกรรมเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็กและเยาวชนที่เติบโตขึ้นทุกวัน

ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 เป็นแผนระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2560-2569)

จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศไทยปรับเปลี่ยนประเทศไปไทยแลนด์ 4.0 การเข้าเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน พร้อม ๆ กับสถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และยุคดิจิทัล แม้ว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล แต่ก็ย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่เชื่อมต่อกันถึงด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้น แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฉบับที่ 5 จึงได้จัดทำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ที่น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–2574) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของการพัฒนาไว้ในแผนฯ ฉบับที่ 5 (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2560)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปีการศึกษา 2563 มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ในโครงการตามพระราชดำริฯ จำนวน 69 โรงเรียน ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 60 โรงเรียน ได้แก่ จังหวัดน่าน จำนวน 15 โรงเรียน จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน จังหวัดแพร่ จำนวน 6 โรงเรียน จังหวัดพะเยา จำนวน 9 โรงเรียน จังหวัดลำปาง จำนวน 9 โรงเรียน และจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 9 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในโครงการตามพระราชดำริฯ จะดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ปัจจุบันดำเนินการตามแผนระยะที่ 5 พ.ศ. 2560 -2569 (พระครูถาวรรัตนานุกิจ, 2566)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง (The One shot Non-Experiment Case Study)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 72 รูปหรือคน โดยได้จำนวนตัวอย่าง จำนวน 62 รูปหรือคน มีการหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1967)

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์ ผู้บริหารกลุ่ม และองค์กรครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ผู้นำชุมชนในพื้นที่วิจัย นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวน 18 รูปหรือคน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีลักษณะผสมระหว่างคำถามแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Form) แบบสอบถามปลายปิด (Closed-Ended Form) แบบประมาณค่า Rating Scale 2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure In- Interview) ชนิดปลายเปิด (Open-Ended Questions) จำนวน 1 ฉบับ ที่สร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ มีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ก่อนวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา และมีการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อยืนยันผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า การบริหารจัดการโครงการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, $S.D.=0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับดังนี้ การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย ($\bar{X}=3.87$) รองลงมาคือ การพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ ($\bar{X}=3.81$) การปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.63$) การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการงานอาชีพ ($\bar{X}=3.80$) การขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน ($\bar{X}=3.80$) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ($\bar{X}=3.72$) การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา ($\bar{X}=3.71$) และการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรม ($\bar{X}=3.53$)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยการบริหาร พบว่า กระบวนการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการคัดเลือกเข้าสมการดังนี้คือ งบประมาณหรือเงิน การจัดการ วัสดุอุปกรณ์ และพบว่ามี 1 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการ นั่นคือ คน ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยการบริหารสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 70.8 ($\text{Adjusted } R^2=.708$)

2.2 หลักอิทธิบาท 4 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการคัดเลือกเข้าสมการดังนี้คือ วิริยะ ความเพียรพยายาม วิมังสา การไตร่ตรอง ฉันทะ ความพอใจ จิตตะ ความคิดจิตฝึกฝน ซึ่งแสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 93.4

3. รูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย พบผลการศึกษาดังนี้ ประกอบด้วย 1. กระบวนการการบริหารคน ควรมีการผลักดันให้บุคลากรได้ทำในสิ่งที่ตนเองถนัด ผู้บริหารหรือหัวหน้างานต้องเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างแรงบันดาลใจ การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีผลงานแท้จริง และต้องมีความยุติธรรม บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำผลงานดีต้องขึ้นชม 2. กระบวนการการบริหารงบประมาณหรือเงิน โดยมีการกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมให้มีความชัดเจน การกำหนดงบประมาณมีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ในการควบคุม ความมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ การไม่ใช้งบประมาณในการปฏิเสธข้อเรียกร้อง และการใช้งบประมาณเป็นการจูงใจให้พนักงาน 3. กระบวนการการบริหารวัสดุอุปกรณ์ โดยผู้บริหารมีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์วางแผนและพัฒนาระบบการบริหารวัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การจัดซื้อการเรียนการสอน และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ และเพียงพอ ทำการวางแผนและควบคุมการจัดการวัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผลการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระบบ และการจัดหาและบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ ดูแลซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ 4. กระบวนการการบริหารจัดการ โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมตัว และวางแผนล่วงหน้า การวางระเบียบการจัดการในองค์กรให้รัดกุม การเอาใจใส่บุคลากรในองค์กรให้เป็นรากฐานสำคัญขององค์กร การปรับตัวตามยุคสมัยด้วยการใช้เทคโนโลยีเข้าร่วม และ การใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 1. ด้านฉันทะ ความพอใจ คือการปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการทำงานด้วยใจรัก การมีส่วนร่วมของบุคลากร ร่วมกันอาสาที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ การทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พอใจกับงานที่ทำการตระหนักในการกิจของงานที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน การส่งเสริม คติวิเคราะหที่ไดัแสดงความคิดเห็นของตนเอง และมีศรัทธากับงานที่ตนได้รับมอบหมาย ทำงานให้สำเร็จผลตามที่คาดหวังเอาไว้ 2. ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม คือ มีความอดทน ความพยายามต่อความยากลำบากในการปฏิบัติงานจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ ไม่ย่อท้อต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานที่ไม่ถนัดหรือไม่ตรงกับสายงาน สามารถทำงานล่วงเวลาได้ เพื่อให้งานที่ทำสำเร็จผล และเมื่อได้รับงานเสริมที่นอกเหนือจากงานประจำ สามารถปฏิบัติได้ด้วยความมุ่งมั่น 3. ด้านจิตตะ ความคิดจิตฝักใฝ่ คือควรมีใจจดจ่อและมุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ ใช้

ความรอบคอบในการปฏิบัติงาน ใช้การสื่อสารเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ พัฒนาความรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ มีความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีความรับผิดชอบ ติดตามงานให้สำเร็จลุล่วง และสามารถทำภารกิจด้วยความคิด ไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี 4. ด้านวิมังสา การไตร่ตรอง คือ การใช้ปัญญาพิจารณางาน ไตร่ตรองพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน มีการวางแผนปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุง แก้ไขงานเสมอ ทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด มีการสรุปและทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำเสมอๆ นำเสนอแนวคิด ร่วมกันวางแผน ปรับปรุงเพื่อเกิดความสำเร็จ และการปฏิบัติงานจะต้องใช้วิจารณญาณ อย่างรอบรู้และรอบคอบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ มีการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย การพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการงานอาชีพ การปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดาและการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรมตามลำดับสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของณรงค์ อภัยใจ (2561) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ พบว่า ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบและ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่ง 3 องค์ประกอบได้แก่ 1. ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยการบริหารสถานศึกษา 4 ด้านคือด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคลด้านงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไป 2. ด้านกระบวนการประกอบด้วย 5 ขั้นตอนประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุง และการรายงานผล มีการประสานงานเป็นกลไกการขับเคลื่อน 3. ผลผลิตด้านคุณภาพผู้เรียนและผลผลิตด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการและเงื่อนไข

ความสำเร็จ ได้แก่ 1. หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง 2. มีองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จากการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหาร พบว่า ตัวแปรกระบวนการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 พบว่ามี 1 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย นั่นคือ คน ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยการบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 70.8 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชัย นันทาภิรัต (2565) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม พบว่า 1. ปัจจัยภายในองค์กรสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรมได้ร้อยละ 50.0 2. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ร้อยละ 50.2 3. หลักอริยปาท 4 สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ร้อยละ 69.0

จากการวิเคราะห์หลักอริยปาท 4 พบว่า หลักอริยปาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ซึ่งแสดงว่า หลักอริยปาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 93.4 และสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้ 1. วิริยะ: ความเพียรพยายาม พบว่า วิริยะ: ความเพียรพยายาม ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศิ์ จันทราประภาวัฒน์ (2565) เรื่อง พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการขยะของเทศบาลนครลำปาง พบว่า หลักอริยปาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของเทศบาลนครลำปาง มี 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การบูรณาการหลักอริยปาท 4 มีลักษณะคือ 1. ด้านฉันทะ ความพึงพอใจในงาน 2. ด้านวิริยะ ความขยันหมั่นเพียร 3. ด้านจิตตะ ความมีใจฝักใฝ่เอาใจใส่ในงาน และ 4. ด้านวิมังสา ไตร่ตรอง

หาเหตุผล ได้แก่ มีการพิจารณาใคร่ครวญหาข้อดี – ข้อด้อยเพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป

2. วิมังสา : การไตร่ตรอง พบว่า วิมังสา : การไตร่ตรอง ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพร จันตะนี (2565) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 61.10 และมีการนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้ 1. ฉันทะ ได้แก่ พอใจในงานที่ปฏิบัติงาน 2. วิริยะ ได้แก่ ความพยายามปฏิบัติงาน ตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางแผนไว้ 3. จิตตะ ได้แก่ ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน มีสมาธิอยู่กับงาน สามารถวิเคราะห์งานก่อนลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผลสำเร็จ 4. วิมังสา ได้แก่ การพิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด 3. ฉันทะ : ความพอใจ พบว่า ฉันทะ : ความพอใจ ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.06 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพททิพงค์ จักกะพาก (2565) เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน พบว่า หลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ (ความเพียร) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงานได้ร้อยละ 13.4 และ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลร่วมกันต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน ได้ร้อยละ 17.4 และ แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน พบว่า มีการบูรณาการ ดังนี้ 1. ฉันทะ เป็นความรักในการทำงาน 2. วิริยะ เป็นความเพียรพยายาม ความขยัน อุตุน 3. จิตตะ เป็นการเอาใจใส่ในการทำงาน 4. วิมังสา เป็นการให้ความสำคัญในรายละเอียดของงานหรือสิ่งที่กระทำอย่างเนืองนิตย์ 4. จิตตะ : ความคิดจิตฝึกฝน พบว่า จิตตะ : ความคิดจิตฝึกฝน ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.038 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบวร ชมขุนศรี (2564) เรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการจัดการเชิงกลยุทธ์สถาบันบริการน้ำมันของบริษัทปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจสถาบันบริการน้ำมัน ประกอบด้วย 1. ปัจจัยด้าน

ภาวะผู้นำกลยุทธ์ 2. ปัจจัยแวดล้อมภายใน 3. ปัจจัยแวดล้อมภายนอก 4. อิทธิบาท 4 และ 5. ความสามารถในการกำหนด กลยุทธ์ขององค์กร และ 6. ความสามารถในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จที่พัฒนามาจากหลักอิทธิบาท 4 โดยมีภาวะผู้นำกลยุทธ์ คือ 1. ความมีวิสัยทัศน์ 2. ความสามารถในการวิเคราะห์ SWOT และ 3. ความสามารถในการเลือกใช้กลยุทธ์

3. รูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ประกอบด้วย 1.การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา 2.การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา 3.การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรม 4. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการงานอาชีพ 5. การปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนา ศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย 7.การขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน การขยาย การพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน 8. การพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ การ ประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและ เยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 1. ด้านวิริยะ: บริหารงานด้วยความเพียรพยายาม โดยนำความรู้ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ในการบริหารงานอย่างเหมาะสม 2. ด้านวิมังสา : บริหารงานด้วยการไตร่ตรอง คือ ใช้ปัญหาพิจารณางาน ไตร่ตรองพินิจวิเคราะห์และใช้ปัญหาตรวจสอบงาน มีการ วางแผนปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุง แก้ไขงานเสมอ 3. ด้าน ฉันทะ : บริหารงานด้วยความพอใจ โดยการส่งเสริมให้ปลูกจิตสำนึกและสร้างความ ตระหนักในการทำงานด้วยใจรัก การมีส่วนร่วมของบุคลากร การทำงานด้วยความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ พอใจกับงานที่ทำ 4. ด้านจิตตะ : บริหารงานด้วยความคิดจิตฝักใฝ่ คือ จดจ่อและมุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ ใช้ความรอบคอบในการปฏิบัติงาน ใช้การสื่อสาร เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ พัฒนาความรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ ไม่ปล่อย ปล่อยละเลยในงานที่ทำ และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของภัทรพร จันตะนี (2565) วิจัย เรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา พบว่า ได้นำ หลักธรรมอิทธิบาท 4 มาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้ 1. ฉันทะ ได้แก่ พอใจใน งานที่ปฏิบัติงานจะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย 2. วิริยะได้แก่ ความพยายามปฏิบัติงาน ตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางแผนไว้ 3. จิตตะ ได้แก่ ความเอาใจใส่ใน การปฏิบัติงาน มีสมาธิอยู่กับงาน สามารถวิเคราะห์งานก่อนลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผลสำเร็จ 4.

วิมังสา ได้แก่การพิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด โดยการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพจะต้องยึดมั่นในหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสำเร็จ และงานวิจัยของปัทมรัตน์ สันตินิยม (2564) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมอย่างยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีรูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมอย่างยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี ได้นำเสนอปรากฏว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยด้านภาวะผู้นำกับผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดิน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ทั้ง 8 ด้านประกอบด้วย

1. การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา จะต้องศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา โดยมีแนวทางการป้องกันสุขภาพและอันตรายในช่วงระยะการตั้งครรภ์ของมารดา จัดสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อ

เสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่วัยในครรภ์มารดา ส่งเสริมการฝากครรภ์และเข้ารับบริการหลังคลอด และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาพของเด็ก

2. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ทุกภาคส่วนถึงความสำคัญในการศึกษา ระดมทุนจัดหาแหล่งทุนเพื่อช่วยเหลือทางการศึกษา จัดประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย จัดตั้งศูนย์รองรับเด็กด้อยโอกาส เพิ่มโอกาสให้เด็กยากจน และพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ

3. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรม มีการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ จนเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของเด็กและเยาวชน จัดสภาพแวดล้อมที่ดีในการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ครู บุคลากรทางการศึกษาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและช่วยเสริมแรงจูงใจให้แก่เด็กและเยาวชนให้สนใจการศึกษา และพัฒนาความสามารถขั้นพื้นฐานให้กับผู้เรียน ส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการส่งเสริมผู้เรียนในการเข้าแข่งขันทักษะวิชาการ แสวงหาเวทีให้โรงเรียนส่งผู้เรียนเข้าประกวด

4. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางอาชีพ ครอบครัวและชุมชน ต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนในการประกอบอาชีพ มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชน จัดกิจกรรมแนะนำแนวทางให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในแต่ละอาชีพ ฝึกทักษะพื้นฐานทางด้านอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ และด้านการเกษตรแบบยั่งยืนให้แก่เด็กและเยาวชน จัดทำโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางอาชีพตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน

5. การปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม ให้ความรู้ คำแนะนำในเรื่องของการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมและประโยชน์ของการรักษาสภาพแวดล้อม ดำเนินการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมนโยบายลดการใช้กระดาษ การแยกขยะภายในโรงเรียน

6. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย มีการสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและความรู้ นำผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของท้องถิ่นและสถานศึกษา ส่งเสริม

ให้เด็กและเยาวชนมีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และจัดการเรียนการสอนเพื่อสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม

7. การขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน ศึกษาพื้นฐานของชุมชนให้เข้าใจเพื่อปรับวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับคนในชุมชน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และส่งเสริมอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือน

8. การพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ มีการจัดตั้งสถานที่ที่เป็นหลักเป็นแหล่งที่สามารถเปิดโอกาสให้แก่คนในชุมชนและประชาชนได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจที่ตรงกัน โดยการบริหารการศึกษาต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสของการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล และพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถที่จะนำความรู้มาพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์บริการความรู้

โดยประยุกต์กับพุทธบูรณาการ (อิทธิบาท 4) เพื่อนำมาสู่การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร คือ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร พยายาม จิตตะ ความคิดจิตฝึกฝน วิมังสา การไตร่ตรอง และมีกระบวนการบริหาร ทั้ง 4 ด้าน คน (Man) งบประมาณหรือเงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) การจัดการ (Management)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่กำหนดนโยบายควรส่งเสริมให้ผู้บริหารนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรนำผลงานวิจัยนี้ไปพัฒนาเป็นคู่มือประกอบเพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญในนำหลักอิทธิบาทมาประยุกต์เพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดประสิทธิผลกับโรงเรียน

2. โรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการวิจัยไปพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อให้เกิดการประเมินผลการบริหารจัดการและข้อบกพร่องเพื่อการพัฒนาโครงการต่อไป

2. ควรศึกษาหลักธรรมอื่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เกศิ์ จันทราประภาวัฒน์. (2565). *พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิผลการจัดการขยะของเทศบาลนครลำปาง* (ดุขฎุณิพนธ์ปรัชฎาดุขฎุณิบัณทิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณรงค์ อภัยใจ. (2561). *รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 12(1), 32-45.
- บวร ขมขุนศรี. (2564). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการจัดการเชิงกลยุทธ์สถานบริการน้ำมันของบริษัทการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน)* (ดุขฎุณิพนธ์ปรัชฎาดุขฎุณิบัณทิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปกิตน์ สันตินิยม. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมอย่างยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี* (ดุขฎุณิพนธ์ปรัชฎาดุขฎุณิบัณทิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูถาวรรัตนากิจ. (2566). *โลกเปลี่ยน คนปรับ ขยับการเรียนรู้ ในโรงเรียน(ชนบท)*. สืบค้น 1 มีนาคม 2566, จาก <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/nac/2021/slide/y6-lec01.pdf>
- พฤทธิพงศ์ จักกะพาก. (2565). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน*. (ดุขฎุณิพนธ์ปรัชฎาดุขฎุณิบัณทิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ภัทรพร จันตะนี. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชัย นันทาภีรัต. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2560). แผนพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2560-2569). กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สวนจิตลดา.
- Taro Yamane. (1967). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper and Row.